

První nález netopýra pobřežního (*Myotis dasycneme*) v západních Čechách (Chiroptera: Vespertilionidae)

First record of *Myotis dasycneme* in western Bohemia, Czech Republic
(Chiroptera: Vespertilionidae)

Přemysl TÁJEK¹ & Pavla BLAŽKOVÁ^{1,2}

¹ AOPK ČR, Správa CHKO Slavkovský les, Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně; premysl.tajek@nature.cz

² Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice

došlo 15. 12. 2010

Abstract. A male pond bat (*Myotis dasycneme*) was captured at the entrance of the old mine named “Bludná-Wildbahner”, Hřebečná, Krušné hory Mts., Czech Republic on 12 September 2010. This is the first record of the Pond Bat in the western half of Bohemia. Although intensive bat monitoring has been carried out in this part of the Krušné hory Mts. since 2002, this rare species had not been recorded before. With the elevation of 1030 m a. s. l., this is the highest altitude recorded for the species in the Czech Republic and Saxony.

Key words. *Myotis dasycneme*, Krušné hory Mts., old mine, netting.

Netopýr pobřežní patří v ČR mezi nejvzácnější druhy netopýrů. Jeho výskyt je omezen na západní část palearktické oblasti, v areálu svého rozšíření se však vyskytuje ostrůvkovitě a v nevelkých počtech (HANÁK & ANDĚRA 2006, ZÖPHEL & HOCHREIN 2009). Jeho letní výskyt je vázán na nižší polohy, rybníčné oblasti a pomalu tekoucí větší řeky. Zimoviště tohoto druhu se nacházejí v podhorských a horských oblastech, kde využívá stará důlní díla a jeskyně, které v nížinách chybějí. Při podzemních a jarních migracích často sleduje vodní toky, přičemž může uletět až 300 km (ANDĚRA & HORÁČEK 2005).

Na území ČR pravidelně zimuje v oblasti Jizerských hor, Krkonoš, Adršpašských skal a v Moravském krasu (HANÁK & ANDĚRA 2006). V roce 2007 bylo odchytem gravidní samice u Veselí nad Moravou poprvé na území ČR prokázáno také rozmnožování (LUČAN et al. 2007). Historicky je netopýr pobřežní udáván z Podmokel u Děčína (MICHEL 1929), ze současného výskytu však byla doposud nejzápadnější lokalitou výskytu netopýra pobřežního v ČR Světlá pod Ještědem (D. HORÁČEK, nepubl.). I přes dlouhodobý monitoring zimovišť tento druh dosud nebyl v západních Čechách zaznamenán (DVOŘÁK et al. 2003, BUŤKA, DVOŘÁK, MATĚJŮ, ŘÍŠ, TÁJEK, nepubl.). Netopýr pobřežní patří mezi vzácné druhy také v sousedním Sasku. Jeho výskyt je zde omezen na jednotlivé nálezy z období jarních a podzemních přeletů, zimující doposud zjištěn nebyl (ZÖPHEL & HOCHREIN 2009). Záznamy pocházejí převážně z východní části Saska, z nadmořských výšek mezi 270–485 m n. m.

V Sasku byl také učiněn nález nejbliže k lokalitě Bludná-Wildbahner, kde byl poprvé nalezen netopýr pobřežní v západních Čechách, u cca 70 km vzdáleného Freibergu (nález z podzemních přeletů v letech 1999 a 2001; ZÖPHEL & HOCHREIN 2009). Staré důlní dílo Bludná-Wildbahner (někdy též jako Červená jáma) se nachází v západní polovině Krušných hor, asi 7,2 km západně od Božího Daru a 3,4 km východně od Horní Blatné (k. ú. Hřebečná, okres Karlovy Vary), v mapovacím čtverci 5642 (50° 23' 32" N, 12° 49' 18" E, 1030 m n. m.). Lokalita je tvořena asi 35 m dlouhým a 15 m hlubokým oválným propadem a poměrně rozsáhlým systémem navazujících podzemních prostor, které jsou pozůstatkem po středověké

těžbě cínu (první zaručené zprávy o těžbě pocházejí z roku 1545, pravděpodobně se zde však těžilo již ve 14. století, AGRICOLA 1556). Vstupní část podzemí je tvořena komorou přístupnou dvěma vstupy ze dna propadu. Toto “předsálí” je dlouhé asi 50 m a vysoké asi 25 m, má kolmé stěny a skalní okno ve stropě. Východní část prostory je nižší a přechází v malou komoru s úzkým otvorem, který níže ústí ve stropě velké zčásti zatopené komory. Několik metrů nad hladinou se nalézá vstup do sítě chodeb, které jsou přístupné v délce asi 70 m, celková velikost nám není známa. Důl je součástí komplexu opuštěných středověkých důlních děl soustředěných v řídce zalesněné části hřebenové partie západních Krušných hor v katastrech Ryžovna, Hřebečná a Potůčky. Důl Bludná-Wildbahner je díky své špatné dostupnosti monitorován teprve nedlouho – první sčítání zimujících netopýrů na lokalitě včetně spodního patra bylo provedeno koncem zimy 2008–2009. Díky sčítáním na zimovištích a letním odchytům do sítě v posledních letech máme dobrou představu o složení chiropterofauny v regionu. Nejčastěji zaznamenanými druhy jsou *Myotis nattereri*, *M. myotis*, *Plecotus auritus*, *Myotis mystacinus*, *M. brandtii* a *M. daubentonii*, méně často bývá zaznamenán *Eptesicus nilssonii*, vzácně *Barbastella barbastellus*, *Myotis bechsteinii* a *Nyctalus noctula*. V porovnání s ostatními lokalitami této části Krušných hor je důl Bludná-Wildbahner nápadný relativně vysokým zastoupením chladnomilnějších druhů netopýrů (*Eptesicus nilssonii*, *Barbastella barbastellus*).

Výskyt netopýra pobřežního (*Myotis dasycneme*) byl na lokalitě Bludná-Wildbahner zaznamenán během nočního odchytu z 11. na 12. září 2010 (jasno, bezvětří, 8 °C až 2 °C, začátek odchytu v 19:45, konec ve 3:15 hod., 8 sítí o celkové délce 77 m). Netopýr pobřežní byl chycen do nárazové sítě (9 m, 08M, zalomené do tvaru V) na dně propadu před spodním výletem z “předsálí” v 1:20 hod., tedy během nejsilnější letové aktivity netopýrů, která trvala zhruba od 23:45 do 2:00 hod. Šlo o samce (15 g, LA 47,1 mm), který byl následně označen kroužkem TK76196, vyfotografován a opět vypuštěn.

Nejvýše doložené nálezy netopýra pobřežního v ČR nepřesahují nadmořskou výškou 900 m (HANÁK & ANDĚRA 2006). I z tohoto důvodu tedy považujeme nález na lokalitě Bludná-Wildbahner ve výšce 1030 m za jedinečný. Výskyt netopýra pobřežního nebyl na žádném z několika stovek pravidelně monitorovaných západočeských zimovišť nikdy zaznamenán a lze se tedy právem domnívat, že se k nám tento druh dostává ojedinele pouze během období přeletů. Přestože netopýří pobřežní pravidelně zimují na lokalitách v podhůří Jeseníků a Krkonoš, které se svým charakterem v řadě ohledů podobají právě zimovištím v západní části Krušných hor, v sousedním Sasku doklady o zimování tohoto druhu dlouhodobě chybějí. Zda se v Krušných horách někdy v budoucnu s netopýrem pobřežním setkáme i na zimovišti tak zůstává otázkou.

Za pomoc při odchytu netopýrů v terénu děkujeme Petře CEHLÁŘIKOVÉ a Tomáši LANGOVI. Petru KRÁSOVI vděčíme za upozornění na tuto zajímavou netopýří lokalitu a Janu MATĚJŮ a Danielu HORÁČKOVI za poskytnutí některých podkladových materiálů. Za odchodlání a společnost při prvním zimním průzkumu děkujeme Miloši HOLUBOVI. Výzkum byl podpořen z grantu Českého svazu ochránců přírody “Ochrana biodiverzity v lesích – Sledování a ochrana netopýrů v lesích” (projekt Mapování zimovišť a sledování netopýrů v Karlovarském a Plzeňském kraji ZO ČSOP Kladská).

LITERATURA

- AGRICOLA G., 1557: *De re metallica libri XII*. Verlag J. Froben und N. Bischoff, Basel, 502 pp.
- ANDĚRA M. & HORÁČEK I., 2005: *Poznáváme naše savce. 2. přepracované vydání*. Sobotáles, Praha, 327 pp.
- MICHEL J., 1929: *Tiere der Heimat*. Tetschen, 220 pp.
- DVOŘÁK L., BUFKA L. & BYTEL J., 2003: Netopýří na zimovištích západních Čech v letech 1992–2003 a aktualizace jejich rozšíření. *Erica*, **11**: 29–73.
- HANÁK V. & ANDĚRA M., 2006: *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. V. Letouni (Chiroptera) – část 2. Netopýrovití (Vespertilionidae – rod Myotis)*. Národní muzeum, Praha, 187 pp.
- LUČAN R., HORÁČEK I., HULVA P. & BENDA P., 2007: První doklad rozmnožování netopýra pobřežního (*Myotis dasycneme*) v České republice a nový letní nález netopýra východního (*Myotis blythii*) na jihovýchodní Moravě. *Lynx*, *n. s.*, **38**: 109–112.
- ZÖPHEL U. & HOCHREIN A., 2009: Teichfledermaus *Myotis dasycneme* (Boie, 1825). Pp.:132–134. In: HAUER S., ANSORGE A. & U. ZÖPHEL U. (eds.): *Atlas der Säugetiere Sachsens*. Sächsisches Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie, Dresden, 416 pp.